

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. IV. De Ignorantia, & ejus Peccatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

docentes talem omissionem nil per se malitiæ imputabilis addere culpabili positioni causæ ejus, eò quòd tunc omissio non sit voluntaria, & libera nisi in causa; & voluntas tempore omissionis non continueatur liberè, nec ullum exercitium liberum habeat, cum ne possit quidem ejus causam retractare.

Cæterùm necesse est omnes omnino omissiones actuales confiteri, & non tantùm causam earum culpabilem. Nam ex praxi perpetua fidelium, ex qua necessitas materiæ Confessionis potius, quàm ex principiis metaphysicis metiendæ est, constat, actiones, & omissiones in causa mortaliter culpabiles esse necessariò confitendas, sive illæ secundùm se peccata sint, sive solum effectus, & objecta peccati in causa liberè posita commissi. Præterea id etiam necessarium est, vel ad explicandam, sicut oportet, peccati gravitatem, vel ad detegendum damnum tertii, obligationem restituendi, &c. Vel ob periculum reservationis, aut censuræ.

CAPUT IV.

De ignorantia, & ejus Peccatis.

Q. 1. **Q**uid est Ignorantia, & quotu-
plex?

Resp.

Resp. Ignorantia latè est carentia cognitionis veræ in subjecto capaci. Strictè ut hîc sumitur, est carentia cognitionis debita, seu cognitionis eorum, quæ quis scire debet. Nam qui ignorat ea, quæ scire non tenetur, non est in eo ignorantia strictè loquendo, sed mera nescientia.

Dividitur 1. in invincibilem, & vincibilem. Ignorantia invincibilis, quæ etiam inculpabilis, & probabilis vocatur, est ea, quæ sufficienti diligentia adhibitâ depelli non potest. Vincibilis est ea, quæ, sufficienti diligentia adhibitâ, depelli potest.

2. In antecedentem, concomitantem, & consequentem. Antecedens est ea, quæ nullo modo fuit volita, & est causa actionis, quatenus eâ sublatâ non fieret actio: ut cum venator adhibitâ sufficienti diligentia, ne hominem occideret, occidit amicum putans esse feram. Concomitans est ea, quæ non est volita, sed non est causa actionis, in quantum eâ sublatâ adhuc fieret actio, quæ proinde non fit ex ignorantia, sed præcisè cum ignorantia: talis est in eo qui, adhibitâ sufficienti diligentia ne hominem occideret, inimicum latentem occidit, quem æquè occidisset, si scivisset ibi latere. Consequens est ea, quæ volita est directè, vel indirectè: ut cum quis nescit talem diem esse festivum, quia aut expressè noluit, aut neglexit inquirere. Unde est semper vincibilis; & quan-

quandóque est causa actionis, quandóque non, quia eâ sublatâ quandóque adhuc fieret actio, quandóque non fieret.

3. In ignorantiam Juris, & facti. Prior est, qua ignoratur præceptum aliquod. Posterior est, qua ignoratur id, quod fit, esse juxta, vel contra præceptum, & potest esse de opere, vel aliqua ejus circumstantia: ut cum quis nescit esse diem veneris, quo comedit carnes.

4. In negativam, & positivam. Negativa est mera privatio debitæ cognitionis alicujus rei absque judicio erroneo de illa re, Positiva est error, seu judicium falsum de aliqua re.

5. In habitualem & actuaalem. Habituaalis est privatio cognitionis habitualis, & dicitur simpliciter ignorantia. Actuaalis est privatio debitæ cognitionis actualis, & melius dicitur inadvertentia, inconsideratio, vel oblivio.

Q. 2. *An ignorantia vincibilis est secundum se peccatum?*

Not. Ignorantia vincibilis, alia est affectata, seu directè volita, & est ea, quam quis directè, & expressè vult, ut liberiùs peccet, juxta illud Job 21. *recede à nobis scientiam viarum tuarum nolumus.* Alia non affectata, & est ea, quæ non est directè, & expressè volita, sed est solùm volita indi-

directè, nempe in negligentia addiscendi, Hæc subdividitur in crassam, seu supinam, & non crassam. Crassa est, cum aut nulla adhibetur diligentia ad sciendum, aut non nisi pro rei gravitate valde exigua adhibetur: unde semper oritur ex gravi negligentia discendi. Non crassa est, cum ad sciendum adhibetur quidem aliqua diligentia, sed non adhibetur sufficiens.

Resp. Ignorantia vincibilis eorum, quæ quis scite tenetur, etsi non affectata, est secundum se peccatum imputabile. *Est communis. sent. Prob. 1. ex Psal. 24. Delicta juventutis mea, & ignoratias meas ne memineris.* Et Eccli 23. *Ne adincrescant ignorantia mea, & multiplicentur delicta mea.* 2. Quia talis ignorantia est libera transgressio præcepti, seu ommissio rei præceptæ. Nam omnia, & singula præcepta obligant ad id, sine quo observari nequeunt, ideòque ad sui cognitionem comparandam, sine qua servari non possunt: quippe præcipiens finem, præcipit media per se necessaria ad illum. Igitur cum cognitio obligationum tum omnibus communium, tum specialium, quæ ad cuiusque statum, officium, & munus spectant præcepta sit; talis cognitionis privatio vincibilis est transgressio præcepti, & quidem libera, ac voluntaria saltem indirectè, nempe in negligentia discendi, ideòque est peccatum. Unde ignorantia est peccatum, &

& mala imputabiliter ob negligentiam voluntatis, à qua manat. 3. Qui ignorat ea, quæ scire potest, & debet, se exponit voluntariè morali periculo violandè præcepta quoties urgent, ideòque multoties peccandi: ergo peccat gravissimè.

Obserua 1. Gravitas peccati ignorantiaæ æstimanda est ex gravitate præcepti ignorati, & ex negligentia discendi. 2. Ut aliquid sit voluntarium interpretativè, sufficit ut tenearis illud vitare, nec facias, cum possis, id quod est necessarium ad illud vitandum: hoc enim ipso tibi meritò imputatur, quod non vitaveris. 3. Ignorantia eorum, quorum cognitio ratione sui præcipitur, ut sunt Mysteria Fidei, est peccatum speciale oppositum virtuti Fidei, quamvis Fidei habitum non destruat. Ignorantia verò eorum, quorum cognitio requiritur solùm in ordine ad opus, est peccatum ejusdem speciei, cujus est transgressio præcepti ignorati: nam eidem præcepto, ac virtuti opponitur, cum omne præceptum, utpotè efficaciter obligans ad sui observationem, obliget etiam ad sui cognitionem, & considerationem. 4. Peccatum ignorantiaæ continuatur, & multiplicatur, sicut peccatum omissionis restitutionis debitæ.

Tom. I.

Q

Q. 3.

Q.3. *An quæ fiunt contra legem ex ignorantia vincibili, sunt peccata imputabilia?*

Resp. L. Actio, vel omissio omnis contra legem posita ex ignorantia vincibili etiam non affectata, vel cum ea est peccatum imputabile etiam secundum malitiam ignoratam, etiamsi putetur bona: ac proinde qualibet ignorantia vincibilis non excusat à peccato. *Ita omnes.* Prób. 1. ex numer. 15. *Si anima nesciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato suo: & deprecabitur pro ea Sacerdos, quòd inscia peccaverit coram Domino: impetrabitque ei veniam, & dimittetur illi.* Certè quæ non sunt peccata imputabilia non indigent expiatione, & venia, nec sunt simpliciter peccata coram Deo. Et ex Luc. 12. *servus ignorans voluntatem Domini sui, & faciens digna plagis, vapulabit.* Et ex Act. 3. *Fratres, scio, quia per ignorantiam fecistis, sicut & Principes vestri.* Et I. ad Cor. 2. *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloria Crucifixissent.* Ubi mors Christo à Judæis ex ignorantia illata esse dicitur, & tamen illis ad gravissimum peccatum imputata est, ut patet ex excidio urbis, & everfione, ac reprobatione totius gentis. Item ex Luc. 23. *Pater, dimitte illis: non enim sciunt, quid*

quid faciunt. Certè ubi est locus ignoscendi, ibi est peccatum imputabile. 2. Ex SS. Patribus, & speciatim Hieron. & August. qui hanc veritatem ut Fidei dogma contra est Pelagianos propugnârunt, & S. August. epist. 154. sic ait: *si quis bonum putaverit esse, quod malum est, & fecerit hoc putando, utique peccat, & ea sunt omnia peccata ignorantia, quando quisque bene fieri putat, quod male fit.* 3. Ex Can. 16. dist. 37. & cap. 2. de sortileg 4. Quia ea, quæ cum vel ex ignorantia vincibili fiunt contra præceptum, sunt sufficienter libera, ac voluntaria saltem indirectè, & in causa, nempe in voluntaria negligentia addiscendi, & sic meritò ad culpam imputantur voluntati, quæ potuit & debuit præceptum cognoscere, & servare; tunc enim nullam habet justam excusationem. Quippe culpabilis negligentia discendi, quæ cognosci debent, non potest esse justa excusatio, cum sit culpa; & qui vult causam, vult consequenter effectum qui ex ea necessario sequitur, & quem scit, vel scire potest ex ea secuturum. Imò quæ contra legem fiunt ex, vel cum ignorantia vincibili etiam non affectata, sunt moraliter, & æquivalenter voluntaria in se etiam quoad malitiam moralem in ordine ad veram quamvis non tantam imputabilitatem, quatenus qui culpabiliter ignorat, perinde se habet in æstimatione prudenti

Q 2

in

in ordine ad veram & gravem, et si non tantam imputabilitatem, ac si actu sciret.
 5. Si ignorantia vincibilis excusaret à peccato, melior esset conditio negligentis addiscere ea, quæ potest, & tenetur scire; quàm adhibentis debitam ad ea discenda diligentiam, quod est absurdum.

Observa 1. Ignorantia præcepti est vincibilis, cum venit in mentem dubitatio de illo, vel aliquid, quo possit homo excitari ad inquirendam talis præcepti cognitionem, & omisit inquirere: nam tunc debuit, & potuit illud cognoscere inquirendo.

2. Ut quis sit reus mortalis culpæ, non requiritur maxima negligentia, sed sufficit, si omittatur diligentia moralis pro rei qualitate, & gravitate necessaria. *Ita omnes teste Sanchez*: quia tunc culpa mortalis ei meritò imputatur, cum potuerit, & debuerit vitare id, quod est graviter malum.

3. Quoties ex, vel cum ignorantia vincibili actio, vel omissio mala deliberatè ponitur, toties fit novum peccatum distinctum numero à priori ignorantia, & negligentia discendi: quia tunc liberè fit denuò aliquid malum, cujus malitia imputatur voluntati ad culpam, cum illam potuerit, ac debuerit cognoscere, & vitare; & voluntas perseveret velle saltem interpretativè ignorantiam. Hinc homo
 igno-

ignorans ea, quæ necessaria sunt ad Judicis munus rectè obeundum, peccat graviter contra justitiam tunc suscipiendo tale munus; & postea toties peccat actu mortaliter, quoties fert sententiam injustam. Nam liberè fert sententiam injustam, quamvis putans esse justam, & ejus injustitiam potuit, & debuit cognoscere, & sic ea ipsi meritò imputatur. Imò cognoscit saltem confuse ex sua imperitia secuturas multas sententias injustas, & ob eam adire periculum eas ferendi, aut saltem potest, ac debet id cognoscere, & considerare, & non judicare ne se exponat periculo faciendi injuriam. Idem dic de Advocato, Medico, Superiore, Confessario, Opifice, &c.

Obj. Malitia actûs ignorata non fuit volita, cum non fuerit cognita. *R.* Fuit volita saltem indirectè in negligentia discendi, & interpretativè quatenus liberè factus est actus malus, cujus malitia potuit, & debuit cognosci, ut vitaretur, quod sufficit, ut imputetur voluntati ad culpam. Præterea malitia actûs cognoscitur saltem confuse ab ignorante. Nam hoc ipso, quòd sciat se ignorare, cognoscit multa peccata ex sua ignorantia secutura, & se exponere periculo peccandi, cum sit ineptus ad cognoscendum, quid sit illicitum, vel licitum. Idque identidem considerat, vel saltem considerare potest, ac de-

Q 3

bet.

bet. Quare non depellendo ignorantiam, vult saltem indirectè, & interpretativè omnia ista peccata confusè cognita, ut ex illa secutura.

Dices. Negligentia addiscendi non fuit positivè volita. *R.* Fuit volita saltem interpretativè, nam potuit, & debuit vitari: unde meritò imputatur voluntati, quòd illam non vitaverit adhibendo diligentiam debitam, & possibilem ad discendum ea, quæ homo scire tenetur. Ignorantia autem vincibilis est voluntaria, & culpabilis in negligentia discendi, nam propter illam negligentiam meritò imputatur voluntati.

Resp. II. Peccata ex ignorantia qualibet vincibili, vel cum ea admissa ejusdem, sunt speciei cum peccatis scienter admissis circa idem objectum. *Est commun.* Quia 1. ignorantia, & negligentia, & peccatum quod ex illa fit, adversantur eidem præcepto, & virtuti: nam quodlibet præceptum cognitionem, & diligentiam in sua materia ex suo motivo injungit. 2. Actus sumit malitiam specificam ex objecto. Ergo actus ignoranter, & actus scienter factus, si sint circa idem objectum malum: sumunt ab eo eandem malitiam specificam.

Hinc qui ex ignorantia, vel inconsideratione vincibili juris, aut facti facit contractum injustum, peccat peccato injustitiæ:

fi

si omittat sacrum præceptum, peccat contra religionem &c.

Q. 4. *Quenam ignorantia minuit, vel auget peccatum?*

Resp. I. Ignorantia vincibilis non affectata minuit malitiam peccati. *Est commun.* Prob. I ex Luc. 12. *ille servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem ejus vapulabit multis: qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Hoc est, minus punietur. & Luc. 23. *Pater, dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* 2. Quia talis ignorantia minuit voluntarium, nam impedit, ne mens peccatum in se apprehendat, & illud in se voluntas velit: & sic facit, ut peccans minus afficiatur ad malum.

Quando tamen negligentia discendi gravis est, ignorantia nunquam eo usque minuit peccatum, ut ex mortali fiat veniale, quia non tollit sufficiens voluntarium ad mortale. Enim verò Judæi, qui ex ignorantia Christum Crucifixerunt, & Apostolos persecuti sunt; profectò peccarunt mortaliter. Hinc S. August. l. de Grat. & Liber. Arbit. c. 3. Ait: *sed & illa ignorantia, qua non est eorum, qui scire nolunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno*

Q 4 igne

igne non ardeat ... sed fortassis ut mitius ardeat.

Resp. II. Ignorantia affectata auget malitiam peccati. *Ita commun. cum S. Thom. I. 2. q. 76. a. 4.* nam illud auget malitiam peccati, quod reddit illud magis voluntarium. At ignorantia affectata hoc praestat: quia per illam directè, & expressè volitum est periculum peccandi nempe ipsa ignorantia, ex affectu liberiùs peccandi. Imò expressè volitum est quodvis peccatum ex ignorantia sequi natum: nam per illam homo vult ignorare, ut liberiùs peccet. Et aliunde peccatum sufficienter cognitum est saltem confusè nempe in ejus periculo directè volito. Hinc homo ob talem ignorantiam ut peccatum aggravantem arguitur Psal. 35. *noluit intelligere, ut bene ageret.* Præterea talis ignorantia in ordine ad imputabilitatem in æstimatione prudenti æquivalet certæ scientiæ.

Q. 5. An ignorantia invincibilis cujusvis legis etiam naturalis excusat à peccato formali, seu imputabili?

Resp. Aff. Constat 1. ex S. August. l. 3. de Liber. Arbit. c. 19. *Nontibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras; sed quod negligis querere, quod ignoras.* Hinc paulò

paulò post docet ea, quæ malè fiunt ex tali ignorantia Juris naturalis, non esse nisi impropriè, & metaphoricè peccata, sicut lingua Græca, vel latina non dicitur nisi impropriè lingua. 2. ex S. Thom. 1. 2. q. 76. a. 3. *Si sit talis ignorantia, quæ omnino sit involuntaria, sive quia est invincibilis, sive quia est ejus, quod quis scire non tenetur, talis ignorantia omnino excusat à peccato.* 3. Alex. VIII. damnavit hanc propos. *Tametsi detur ignorantia invincibilis Juris natura, hæc in statu natura lapsa operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.* 4. Quia omne peccatum imputabile ut peccatum, est essentialiter voluntarium ut peccatum, seu in ratione peccati, ita ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium, ut docet S. August. At actus ex ignorantia invincibili factus contra legem, nullatenus est voluntarius prout opponitur legi, & ut peccatum, cum ejus malitia non cognoscatur, nec cognosci potuerit vel in se, vel in ejus periculo: voluntarium enim est id, quod est à voluntate cum cognitione, vel actuali, vel virtuali, & interpretativa. 5. Quia alioquin homo teneretur ad impossibile, & damnari posset, quod non servaverit præceptum, quod omnino non potuit servare, cum illud non potuerit cognoscere, nec proinde velle servare.

Qs

Obj.

Obj. 1. Ignorantia Juris naturalis fuit voluntaria in causa sua nempe in peccato originali, & voluntate Adami. *R.* Hoc non sufficit ad peccatum personale. Quia *r.* Alex. VIII. damnavit hanc propos. *In statu nature lapsa ad peccatum mortale, & demeritum sufficit illa libertas, quæ voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & voluntate Adami peccantis* 2. Dum ad omne peccatum requiratur voluntarietas, & libertas, ad omne peccatum personale requiritur voluntarietas, & libertas personalis. 3. Alioqui ea, quæ malè fiunt in phrænesi, & amentia imputarentur ad culpam, cum utraque sit effectus peccati originalis, sicut ignorantia.

Obj. 2. Ex Reg. Jur. *Ignorantia facti, non Juris excusat.* *R.* Hoc intelligi debet quoad præsumptionem fori externi, in quo non præsumitur quis ignorasse inculpabiliter, quod debuit scire: non autem quoad forum internum.

Ex dictis collige non excusari in actu, nisi malitiam invincibiliter ignoratam, non autem quæ fuit cognita, vel vincibiliter solum ignorata. Hinc occidens hominem, quem invincibiliter ignorat esse Clericum, reus est homicidii, non sacrilegii.

Not. Moralis malitia actus voluntatis duplex est, nempe materialis, & formalis. Malitia materialis consistit in difformitate,

ac

ae disconvenientia actûs cum natura rationali ut rationali, & lege divina. Formalis est materialis malitiæ imputabilitas ad vituperium, & pœnam. Nam si actus disconveniens naturæ rationali, & legi fiat leberè, & cum cognitione, vel saltè cum ignorantia, aut inadvertentia culpabili malitiæ, hoc ipso malitia actûs interni imputabilis est ad vituperium, & pœnam: & sic actus est completè, & simpliciter moralis. Si autem non sic fiat, malitia materialis non potest imputari ad vituperium, & pœnam, & sic actus non est nisi inchoatè, & secundùm quid moralis. Nam actus malus adæquatè moralis est actus disconveniens naturæ rationali, & legi, imputabilis ad vituperium, & pœnam. Porro præter utramque actus interni malitiam est etiam malitia objectiva, quæ est specialis difformitas, ac disconvenientia, quam habet objectum cum natura rationali ut rationali, & lege divina.

Q. 6. *An datur ignorantia invincibilis Juris naturalis?*

Resp. I. Non datur neque circa prima principia morum, quippe quæ sunt per se nota, & cuilibet rationis compoti per se obvia. Qualia sunt ista: bonum est faciendum: malum fugiendum: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; Deus est.

60-

colendus, & amandus, &c. Neque etiam circa præcepta, quæ vel per se nota sunt, vel facile ex per se notis colliguntur, cujus modi sunt præcepta decalogi, ac similia: tum quia & facili diligentia cognosci possunt; & natura ipsa, ac conscientia, inquit Suarez, ita pulsât in actibus eorum, ut non permittat ea inculpabiliter ignorari. Tum quia Apostolus ad Rom. 1. & 2. ait, gentiles contra ista peccantes esse dignos morte, & inexcusabiles, & perituros, haberéque opus legis scriptum in cordibus suis.

Resp. II. Datur in aliquibus ignorantia invincibilis circa quædam præcepta particularia Juris naturalis valde abstrusa, & remota à principiis. *Est Communis Prob.*
 1. *Experientiâ;* nam Theologi etiam Sanctissimi, & Doctissimi, veritatisque studiosissimi, passim in re ad jus naturale pertinente inter se dissident, alii affirmando, alii negando aliquid esse contra jus naturale: quorum proinde aliqui errant, cum ex duabus opinionibus contradictoriis unam esse falsam necesse sit. At hi non errant nisi invincibiliter, cum orationem, diligentiam debitam, & alia media ad affequentiam veritatem necessaria adhibuerint.
 2. S. Thomas, & S. Bonaventura de multis ad legem naturalem pertinentibus inter se dissident. Ergo alteruter erravit in materia legis naturalis: & tamen neuter ullam opinionem ante mortem retractavit.
 Ergo

Ergo si non datur ignorantia invincibilis legis naturalis in aliquibus, alteruter in gravi peccato mortuus est, cum sit gravis culpa docere culpabiliter errorem circa præcepta divina, sicque damnatus est. 3. Quia cum aliqua præcepta sint valde abstrusa, & remota à primis principiis, à quibus sine longo ac difficili discursu deduci nequeunt, facile ignorari possunt invincibiliter præsertim à rudioribus, & hominibus tardioris ingenii, qui non sunt moraliter capaces longioris discursus, & quibus etiam sine illorum culpa possunt deesse occasiones, & opportunitates ad comparandam notitiam veritatis. 4. Quia inter varios articulos hic ordine tertius teste P. la Croix confixus est Romæ an 1685. die 8. Aug. *Nullam admittimus ignorantiam invincibilem Juris naturæ in ullo homine, dum hic, & nunc contra jus naturæ agit.*

Q. 7. *Quid dicendum de inadvertentia, inconsideratione, & oblivione?*

Not. Inadvertentia est privatio actualis attentionis. Inconsideratio est privatio debitæ inspectionis. Oblivio est privatio recordationis rei aliàs notæ. Undè differunt ab ignorantia habituali, quæ est privatio scientiæ habitualis. Possunt tamen comprehendi sub nomine communi
igno

ignorantiæ actualis, quatenus sunt privatio debita cognitionis actualis.

Resp. Illæ eodem modo se habent ad peccatum, quo ipsa ignorantia habitualis, ita ut harum qualibet vincibilis sit peccatum secundum se; & actio, vel omissio mala, quæ ex illa sequitur, deputeretur ad culpam: secus, si invincibilis sit. Quia ad voluntarium, & involuntarium, se habent inadvertentia, inconsideratio, & oblitio perinde, ac ignorantia habitualis. Nam sicut cognitio habitualis non dirigit immediatè actum voluntatis, sed solum mediante cognitione actuali proponente objecta: ita nec quidquam facit ignorantia habitualis, nisi ratione ignorantia actualis, seu privationis cognitionis actualis.

Quare inadvertentia, & inconsideratio vincibilis, quæ scilicet potuit, & debuit vitari, est peccatum: nam homo tenetur consideratè, & prudenter procedere in actibus suis; & quodlibet præceptum obligat ad adhibendam advertentiam, ac considerationem, utpote necessariam ad sui observationem. Ea verò, quæ ex illa fiunt contra legem: quia malitia actûs tunc nullatenus, ne interpretativè quidem, est voluntaria; nam sine potestate cognoscendi non potest esse volitio.

Porro inadvertentia, seu inconsideratio culpabilis potest esse voluntaria i. In se ipsa, quando adest illa reflexio intellectûs
ad.

advertentis esse ampliùs considerandum, aut inquirendum, & voluntas vult agere sine majore consideratione. 2. In alio nempe, vel in actu positivo, quo quis vult aliud, quod advertentiam impediat, v. g. sequi passionem: vel in omissione diligentia, quæ posset, & deberet adhiberi: vel in aliquo defectu habituali non ignoto, v. g. in nimia præcipitatione in agendo, in negligentia ordinaria in attendendo, in prava consuetudine, quam quis emendare non curat.

CAPUT V.

De Concupiscentia, & peccatis infirmitatis, mania, & habitus.

Q. I. *AN motus Concupiscentia sunt peccata?*

Resp. I. Inordinati Concupiscentia motus, si libera voluntate excitentur, sunt peccata mortalia in materia gravi, & venialia in levi: quia sunt inordinati, & plene voluntarii, ac liberi: ergo nil illis deest ad culpam materia commensuratam.

Resp. II. Inordinati Concupiscentia motus, quamvis à dæmone excitati, vel sua sponte necessario exurgentes, accedente aliqua advertentia imperfecta, & consensu
volun.